

Decisiones Sacramentales, Theologicæ, Canonicæ, & Legales

In Quibus Tota materia Sacramentorum, Theologiæ Moralis, Juris Canonici, & Quæstiones plurimæ Juris Civilis explicantur, dilucidantur, & traduntur, Eruditionibus, Historiis, & Exemplis adornatæ ; Opus Episcopis, Vicariis, Parochis, Confessariis, aliisque Studiosis utile, ac jucundum In Libris novem ...

De Ordinis Sacramento Decisiones

Chiericato, Giovanni Maria

Augustæ Vindelicorum, 1730

Decisio XXXVII. Argumentum. Narrantur causæ, ob quas antiquitùs plurimi Episcopi interessebant Consecrationi novi electi in Episcopum, & quoniam nunc tres Episcopi interveniunt, examinatur illa ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94570](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94570)

quasi descendente usque ad talos, per quos significatur extremitas vite: per Dalmaticas largitas in operibus misericordiae: per Chirothecas cautela in opere: per Mitram scientia utriusque Testamenti, unde & duo cornua habet: per Baculum cura Pastoralis, qua debet colligere vagos, quod significat curvitas in capite Baculi; sustentare infirmos, quod ipse stipes Baculi signat; & pungere lentos, quod significat stimulus in pede Baculi: per Annulum Sacramenta fidei, qua Ecclesia desponsatur Christo; Episcopi enim sunt in Ecclesia loco Christi.

Subdit postea Diana ibid. §. 7. quod antiquitas horum Pontificalium ornamentorum clare constat ex S. Bernardo Epist. 42. circa fin. ubi inter ornamenta Episcopalia numerat Mitram, Annulum, & Sandalia. Idem faciunt Innocentius III. lib. 2. *Myfter. Missae. cap. 41. ac. libr. 1. de Divin. Offic. cap. 24.* & alii de rebus Ecclesiasticis Scriptores. Deinde concludit per haec verba à Prælati, & Episcopis notanda: *Hæc omnia minutatim, & latè explicare volui circa mysticam interpretationem Rituum, qui in consecratione Episcopali ministrantur; nam dubito, aliquos Episcopos illos tantum materialiter adhibere, non autem formaliter; intelligendo videlicet quid ex illis Ritibus adhibendis mysticè significetur.*

DECISIO XXXVII.

ARGUMENTUM.

Narrantur causæ, ob quas antiquitus plurimi Episcopi interessebant Consecrationi novi electi in Episcopum. Et quoniam nunc tres Episcopi interveniunt, examinatur illa difficilis Quæstio, An hic numerus Ternarius sit de Jure Divino, ac de necessitate Sacramenti? Referuntur tres opiniones, & earum fundamenta. Concluditur, esse de solemnitate, ac de Præcepto Ecclesiæ, circa quod Papa dispensare potest, prout pluries dispensavit. Tandem ostenditur, Consecrationem Episcopi non posse simplici Presbytero demandari.

SUMMARIUM.

- 1 Numerus plurium Episcoporum cur requiratur in consecratione Episcopali?
- 2 Metropolitanus olim consecrandus erat ab omnibus Episcopis sue Provinciae.
- 3 Petrus Bogdanus Archiepiscopus Scupie hospitatus in Episcopio Patavino Anno 1683. Ejus laudes.
- 4 Episcopi olim consecrabantur ab omnibus comprovincialibus suis.
- 5 Octo, ac duodecim Episcopi olim alium consecrabant.

Doct. Clericali Tom. II. Lib. V.

- 6 S. Cornelius Papa à sexdecim Episcopis consecratus. Alii à majori numero.
- 7 Tres saltem Episcopi debent alium Episcopum ordinare. S. Anacleti, S. Aniceti, ac Conciliorum Canones de hoc numero, ac DD.
- 8 Pontificale Romanum habet legis Auctoritatem.
- 9 Episcopus an ordinandus à tribus Episcopis de Jure Divino? Pro affirmativa textus.
- 10 S. Jacobus ordinatus Episcopus Jerosolymitanus à tribus Apostolis.
- 11 DD. tenentes Episcopum esse ordinandum à tribus de Jure Divino.
- 12 Quod tantum de Præcepto Ecclesiæ; textus & Rationes.
- 14 Evagrius, & Siderius consecrati Episcopi ab uno tantum.
- 14 Pelagius Papa I. consecratus à duobus.
- 15 S. Jacobus fuit deputatus Episcopus, non consecratus à tribus Apostolis. Ratio fortissima.
- 16 Chorepiscopi, qui erant simplices Sacerdotes, invalide munia Episcoporum exercebant.
- 17 Armentarii Episcopi irrita ordinatio facta à duobus tantum Episcopis, quo ad executionem.
- 18 Chorepiscopi alii erant Episcopi, alii simplices Presbyteri.
- 19 Christus reliquit facultatem Ecclesiæ circa numerum Ministrorum in ordinandis Episcopis dispensandi.
- 20 Dispensationes Papales circa numerum Episcoporum in consecrandis Episcopis.
- 21 S. Gregorius Papa an dispensaverit cum S. Augustino Episcopo Cantuariæ, ut solus consecraret Episcopos?
- 22 Canonistarum opinio circa numerum Episcoporum consecrantium alium Episcopum.
- 23 Clausula dispensationis pro consecratione Episcoporum in Indiis.
- 24 Gregorii XIII. dispensatio pro consecratione Patriarchæ Æthiopie.
- 25 Alia pro Episcopo Usselen. in Sardinia.
- 26 Alia pro Episcopo Provincia Paragvariensi 1657.
- 27 Alia Anno 1663. pro Regno Malabarico in Indiis.
- 28 Papa an possit committere simplici Presbytero, ut consecret Episcopum?
- 29 Papa si dicat alicui esto Episcopus, an sit ordinatus?

Quoniam inter essentialia cujuscunque Sacramenti, præter Materiam, & Formam, recensetur Minister; & ordinatio Episcopi Sacramentum ordinis est ex deductis supra in antecedenti Decif. XXXVI. num. 1. idcirco, post relatam Materiam, & Formam Episcopalis Ordinationis, agendum est de numero Ministrorum necessario in ea conferenda; cum enim omnes

omnes Ordines Sacri à solo Episcopo conferantur, Episcopatus Ordo, qui omnium ordinum supremus est, non ab uno solo, sed à pluribus Episcopis simul convenientibus, in obsequium excellæ hujus Dignitatis, est conferendus; quare in præsentia tria sunt examinanda, & videnda.

1. A quot Episcopis sit Episcopus consecrandus?

2. An trium Episcoporum numerus in Episcopali ordinatione sit de Jure Divino, & de necessitate Sacramenti?

3. An ex commissione Papæ possint simplices Presbyteri ordinare Episcopum?

Quo ad Primum. Præmittere oportet, varios reperiri Canones diversis temporibus ab Ecclesia confectos, ut plures Episcopi simul interessent in peragenda Episcopali consecratione; & hoc tum in reverentiam sublimis hujus Dignitatis, requirentis magnam venerationem, quæ resultat ex pluralitate Ministrorum illam conferentium, tum ad majorem cautelam prohibitæ, morumque sanctitatis promovendi ad Episcopatum, ac præcipuè ejus orthodoxæ fidei; difficilius siquidem est ordinari aliquem hæreticum in Episcopum, ubi major numerus ordinatorum intervenire debeat, quàm si ab uno solo ordinario ejus sit peragenda, ut bene disserit Emanuel Gonzalez in *Comment ad cap. Nec Episcopus*, sub num. 6. de *Tempor. Ordin.* tom. 1. pag. 339. ubi auctoritates, ac dicta Summorum Pontificum, Conciliorumque de his motivis cumulat, nec non Emin. Card. de Lauræa de *Sacram. Ordinis* disp. 8. num. 79. sic dicens: *Ex Ecclesiæ præcepto plures tribus Episcopis olim fuerunt requisiti, ut consuleretur indemnitati, & utilitati populorum, ac reverentiæ Catholicæ Fidei; facile enim fuit præcis temporibus, ut si ab uno, duobus, vel tribus tantum facienda esset Ordinatio, ordinandus hæreticus tres hæreticos Ordinatos inveniret. At difficilius erat invenire octo, decem, aut duodecim, qui male sentientes concurrerent ad ordinandum perversum.*

Igitur antiquius statutum erat, ut Metropolitanus esset ordinandus, ac consecrandus ab omnibus Episcopis comprovincialibus, ut legitur in cap. *Quia per Ambitiones* 64. dist. in quo Gelasius Papa Anno 492. ita præcipit Episcopis per Dardaniam constitutis: (Dardania erat pars Mœsiæ Superioris, nunc Hungariæ, cujus principalis Civitas erat Scupia ultra Taurunum, jacens sub tyrannide Turcarum à qua aufugiens Illustrissimus, ac Reverendissimus Petrus Bogdanus Archiepiscopus Seupensis Anno 1683. venit Patavium, & per menses octo hospitatus est in hoc Episcopio Patavino, in quo tunc ego Auditoris Generalis munus exercebam, & ejusdem Archiepiscopi pietatem, virtutes, ac labores in regimine Christianorum viventium in illa antiquæ Dardaniæ Provincia didici, admiratus, ac veneratus fui. ipse, liberata Vienna ab obsidione Turcica, reversus est in Patriam.) Gelasius itaque in cit. cap. *Quia per ambitiones*, ita præcipit: *Decernentes, sicut vetus consuetudo deposcit, unanimiter statuatis Antistites, & vicissim, si Metropolitanus humane conditionis sorte decesserit à comprovincialibus Episcopis, sicut forma transmissit, sacrari modis omnibus censeatis.* Hoc idem injunctum fuit circa ordinationem unius-

cujusque Episcopi, ut scilicet ea esset facienda ab omnibus comprovincialibus Episcopis, ut habetur in cap. 1. ead. dist. 64. sumptum ex Concilio Niceno l. cap. 4. Anno 325. ibi: *Episcopi ab omnibus, qui sunt in Provincia, debent ordinari* prout etiam ex cap. 2. d. dist. 64. quod est S. Anacleti Papæ ad Episcopos Italiæ Epist. 2. Anno 103. *Ordinationes Episcoporum Auctoritate Apostolica ab omnibus, qui in eadem fuerint Provincia, Episcopis sunt celebrande.* Et quoniam vel ob dissensionem, vel ob alias causas non de facili congregari poterant omnes Episcopi de eadem Provincia ad novum Episcopum initandum, & consecrandum, decretum fuit in Concilio Arelatensi l. can. 21. (quod citat Cabasutius in *Notitia Concil. Secul.* 4. ad Concil. Nicen. IV. n. 2.) *Ut qui Episcopum consecrat, septem alios secum assumat Episcopos;* adeo ut octo forent, qui consecrationem peragerent. Et in Concilio Africano cap. 16. quod allegat Emin. Cardin. de Lauræa d. disp. 8. num. 67. præceptum fuit quod à duodecim saltem Episcopis ordinetur Episcopus. Imò, quod magis est, teste Hallerio de *Sacr. Electionib.* part. 2. cap. 2. artic. 1. §. 1. num. 9. (quem adducit Diana Coordinatus tom. 4. tract. 8. resol. 34.) S. Cornelius Papa à sexdecim Episcopis, qui tunc Romæ reperiebantur, fuit ordinatus: & Nectarius Constantinopolitanus Episcopus à centum quinquaginta Episcopis, qui tunc Constantinopoli aderant, consecratus, & initiatus fuit; cumque eo defuncto, electus fuisset in ejus locum S. Joannes Chrysostomus, quò ejus ordinatio celebrior esset, convocata Episcoporum Synodo, cui etiam Theophilus Alexandrinus interfuit, ab eadem peracta fuit, & cunctis Episcopis Assistentibus fuit ordinatus. Ex his manifestè intelligitur apud antiquos Patres celebratam fuisse ordinationem Episcoporum cum interessentia plurium, videlicet vel octo vel duodecim, vel sexdecim, vel majoris numeri Consecrantium ob motiva superius relata.

Porro prædictus multiplex numerus requirebatur ad melius esse, non autem ex necessitate; siquidem ex praxi universalis Ecclesiæ, ab ejus initio servata, & ex Sacrorum Canonum tenore firmatum, & custoditum fuit pro regula, quod saltem tres Episcopi interessent ordinationi, & consecrationi novi Episcopi electi, ut patet ex joribus sequentibus. I. Ex cap. *Porro* dist. 66. & sunt verba S. Anacleti Papæ, qui Sedem Apostolicam ascendit Anno 103. in Epist. 2. ad Episc. Italiæ, & ita scripsit: *Porro & Hierosolymorum primus Archiepiscopus Beatus Jacobus, qui justus dicebatur, & secundum carnem Domini nuncupatus est frater, à Petro, Jacobo, & Joanne Apostolis est ordinatus: successoribus videlicet suis dantibus formam, ut non minus, quàm à tribus Episcopis, reliquisque omnibus assensum præbentibus allatenus Episcopus ordinetur; & communi voto Ordinatio celebretur.* II. Ex cap. *Comprovinciales*, dist. 64. desumptum ex Epistola ad Episcopos Galliæ S. Aniceti Papæ creati Anno 167. sic præcipientis: *Comprovinciales Episcopi, si necesse fuerit, cæteris consentientibus, à tribus jussu Archiepiscopi consecrari possunt Episcopi.* III. Ex Concilio Arelatensi celebrato Anno 314. in quo cap. 21. ita fuit statutum: *De his, qui usurpant sibi, quod soli debeant Episcopum ordinare,*

ordinare, placuit, ut nullus hoc sibi presumat, nisi assumptis secum aliis septem Episcopis. Si tamen non potuerint septem, sine TRIBUS FRATRIBUS non audeant ordinare. IV. Ex Concilio Niceno I. habito Anno 325. in quo cap. 4. sic legitur, & habetur in cap. 1. dist. 64. Episcopi ab omnibus, qui sunt in Provincia sua debent ordinari. Si verò hoc difficile fuerit, vel aliqua urgente necessitate, vel itineris longitudine, certè TRES EPISCOPI debent in unum congregari, ita ut etiam ceterorum, qui absentes sunt consensum in Litteris teneant, & ita faciant Ordinationem. V. Ex Concilio Carthaginensi 2. congregato Anno 390. in quo cap. 12. quod refertur à Gratiano in cap. Placet, dist. 65. sic jubetur: Si autem necessitas fuerit, TRES EPISCOPI, in quocunque loco sint, cum Primatis præcepto ordinare debeant Episcopum. VI. Ex S. Damaso Papa electo Anno 367. in cuius Epistola 4. ad Episcopos Africae, relata in cap. Chorepiscopi, dist. 68. hæc habentur: Quod autem Episcopi non sint, qui minus, quam à TRIBUS sunt ordinati EPISCOPI, omnibus patet: quoniam ut bene nostis, prohibitum à Sanctis est Patribus, ut qui ab uno, vel à duobus sunt ordinati Episcopis, nec nominentur Episcopi. VII. Ex Concilio Romano celebrato sub S. Martino Papa Anno 650. de quo in cap. Episcopum dist. 68. ubi ita: Episcopum oportet maxime quidem ab omni Concilio consitui. Sed si hoc pro necessitate, aut pro longinquitate itineris difficile fuerit, ex omnibus TRES eligantur, & omnium præsentium, & absentium subscriptiones teneantur, & sic postea Ordinatio fiat. Plures alios Conciliares Canones, Decreta Pontificum, ac dicta SS. Patrum cumulant ex Theologis Emin. Gard. de Lauræa d. disput. 8. de Sacram. Ordinis num. 66. & ex Canonistis Gonzalez in cit. Comment. ad cap. Nec Episcopus, 6. de Temp. Ordin. num. 2 ubi innumeros alios DD. congregat, hanc Regulam (ut Episcopus ordinari, ac consecrari debeat saltem à tribus Episcopis) firmantes; quibus ego addo Fagnanum in cap. Requisivit, num. 86. de Ordin. ab Episcopo &c. nec non in cit. cap. Nec Episcopi à numer. 1. & seqq. de Temp. Ordin. ubi plene de hoc numero ternario. Item Pacem Jordanum tom. 1. lib. 5. tit. 1. à num. 15. & seqq. ac doctissimos Salmanticenses de Sacram. Ordinis tract. 8. cap. 4. dub. 1. qui omnes demonstrant, necessariam esse interestiam trium Episcoporum ad ordinandum, & consecrandum novum Episcopum; & patet ex Pontificali Romano in tit. de Consecrat. Electi in Episcopum; qui quidem Liber Pontificalis habet legis auctoritatem, ut probat idem Fagnanus in cap. Presbyter. num. 41. de Sacram. non iterum. tom. 2.

Quo ad secundum. Satis ardua, & difficilis est Quæstio. Utrum numerus trium Episcoporum in novo Episcopo consecrando sit de Jure Divino, vel de Jure Ecclesiastico? Quod est querere, An ipse ternarius numerus sit de necessitate Sacramenti? vel tantum de necessitate Præcepti? Circa hanc quæstionem reperio tres opiniones. Prima tenet, quod prædictus ternarius Episcoporum numerus sit de Jure Divino, ac de necessitate Sacramenti, adeo ut si unus tantum, vel duo Episcopi interfint consecrationi, ea sit nulla, irrita, & invalida ex se-

quentibus fundamentis. I. Ex Epistola Decretali S. Aniceti Papæ electi Anno 167. qui scribens ad Galliæ Episcopos, ut habetur in Primo tom. Concilior. pag. mibi 331. ita loquitur: De Ordinationibus verò Episcoporum, super quibus nos consulere voluistis, olim in Sancti Prædecessoris nostri Anacleti ordinationibus quedam jam decreta reperimus. Scimus beatissimum Jacobum, qui dicebatur Justus, qui etiam secundum carnem frater Domini nuncupatus est, à Petro, Jacobo, & Joanne Apostolis, Hierosolymorum Episcopum esse ordinatum. Si autem non minus, quam à tribus Apostolis tantus vir fuit ordinatus Episcopus: patet profecto, eos formam, INSTITUENTE DOMINO, tradidisse. non minus, quam à tribus Episcopis, Episcopum ordinari debere. Si igitur, instituente Domino, S. Jacobus fuit ordinatus à tribus Apostolis, qui hanc formam, & hunc numerum ternarium servandum esse à Christo Domino receperunt; sequitur eandem formam, & eundem numerum esse de Jure Divino, ac de necessitate Sacramenti; ita ut eodem ternario numero Episcoporum deficiente, consecratio novi Episcopi sit nulla, irrita, & invalida. II. Ex verbis S. Damasi Papæ relatis supra sub num. 7. quæ leguntur in cap. Chorepiscopi, dist. 68. videlicet: Quod autem Episcopi non sint, qui minus, quam à tribus sunt ordinati Episcopis, omnibus patet. III. Ex Concilio Regiense habito tempore Sixti Tertii Anno 439. quod est in Concilior. tom. 2. pag. 13. in quo ita statutum: Itaque ordinationem, quam Canones irritam definiunt, nos quoque vacuandam esse censuimus, in qua prætermissa trium (Episcoporum) præsentia, nec expetitis comprovincialium Litteris, Metropolitanis quoque voluntate neglecta, prorsus nihil, quod Episcopum faceret, ostensum est. IV. Ex Epistola Decretali Joannis Papæ Tertii, ad Sedem Apostolicam promoti Anno 560. quæ habetur in Concilior. tom. 2. pag. 814. in ea enim ita loquitur: Omnia quoque maxima Concilia affirmant, eum non esse Episcopum, qui minus, quam à tribus Episcopis, auctoritate etiam Metropolitanis, fuerit factus Episcopus: ideoque illos, quos Chorepiscopos vocatis, quia ab uno, ut audivimus, sunt Episcopo, Episcopos non esse, nec aliquid de Pontificali privilegio agere debere, perspicuum est. En igitur expresse, quod numerus trium Episcoporum in ordinatione, & Consecratione novi Episcopi est de Jure Divino, & de necessitate Sacramenti, quia, ut ait hic Papa, qui ordinati sunt ab uno, vel minus quam à tribus Episcopis, non sunt Episcopi: scilicet quia eorum ordinatio est invalida, irrita, & nulla.

Præterea plura aliorum Conciliorum decreta pro hac opinione allegantur à Vasquez disp. 243. cap. 6. quem tamquam hujus opinionis defensorem citat Diana Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resol. 28. desumpta ex veteri part. 12. tract. 1. ubi asserit ejusdem opinionis esse ex Theologis Emin. Card. Bellarminum de Notis Eccles. cap. 8. Coninch. disp. 20. dub. 9. Marchinum de Ord. part. 2. cap. 12. num. 4. Lambertum in 3. part. de Sacram. Ord. disp. 6. art. 1. propos. ult. & alios multos; & ex Canonistis Glossa in cap. Nec Episcopi de Temp. Ord. & cum ea Hugo,

D d 2

Archi.

Archidiaconus, & Abbas Panormitanus ibidem hoc idem sentientes. Quibus adstipulati videntur Morinus *de Sacris Ordinibus* part. 3. Exercit. 4. cap. 2. à numer. 5. & seqq. in quibus refert varia Summorum Pontificum rescritta, quod Chorepiscopi, qui à tribus Episcopis ordinati non fuerunt, sed ab uno solo, non essent Episcopi; & præcipue Leonis Papæ Tertii, qui Anno 800. ad Episcopos Galliæ, ac Germaniæ respondit, Nullum fore Presbyterum, vel Diaconum, aut Subdiaconum ab eis (Chorepiscopis) ordinatum, nec Ecclesiam ab eis dedicatam, nec Virginem consecratam, nec quemquam Confirmatum; neque quicquam quod de Episcopali ministerio præsumptum esse peractum: sed quidquid ex his ab eis illicitè erat præsumptum, omnia à Canonice ordinatis Episcopis debere rite peragi, & in meliorem statum reformari. Ob eam scilicet rationem, quia prædicti Chorepiscopi consecrationem obtinuerant ab uno tantum Episcopo, & non à tribus; & ita eorum consecratio remanebat nulla, & invalida; & omnes actus Episcopales per eos gesti, spectantes ad ordinem, & Characterem Episcopalem, pariter fuerunt irriti, invalidi, & nulli.

Secunda opinio tenet ternarium Episcoporum numerum, in novo Episcopo iniuncto, esse tantum de necessitate præcepti, & ab Ecclesia statutum ex sequentibus fundamentis. I. Ex primo Canone Apostolorum ita jubente: Episcopus à duobus, vel tribus Episcopis ordinetur. Ergo si etiam à duobus, non est de Jure Divino, quod ordinetur à tribus. II. Ex lib. 3. Constitut. Apostol. cap. 20. ubi sic: Jubemus autem, ut à tribus Episcopis ordinetur, & ut minimum à duobus. III. Ex earumdem Constitutionum Apostolicarum lib. 8. cap. 27. ubi ita: Ego Simon Cananeus constituo, à quot Episcopis debeat ordinari Episcopus; scilicet à duobus, vel tribus Episcopis. Sin vero aliquis ab uno Episcopo ordinatus fuerit, tum is, qui ordinatus est, tum is, qui eum ordinavit, deponatur. Quod si necessitas cogerit ab uno ordinari, quod propter persecutionem, aut aliam causam plures adesse non possint, offeratur decretum commissionis plurium Episcoporum. Ergo Præceptum Ecclesiasticum est, quod Episcopus ordinetur, & consecratur à tribus, cum etiam à duobus tantum, imò ab uno solo permittatur ordinari. IV. Ex S. Dionysio in Hierar. Eccles. quem citat Cabasutius in Notitia Concil. Seculo 4. ad Concil. Nicen. can. 4. num. 5. his verbis: Dionysius item in Hierarchia Ecclesiastica describens Episcopi augurandi ritum, meminit unius duntaxat consecrans Episcopi. V. Ex evidenti ratione, ab Apostolis per universum orbem divisim, necessitatem habentibus de per se Episcopos ordinare, ut considerat Cabasutius d. num. 5. ita dicens: Idque amplius inde confirmatur, quod vix, ac nec vix quidem fieri plerumque poterat, ut Apostoli terrarum orbem ad evangelizandum peragrantes, novasque in Provinciis, ad quas accedebant, fundantes Ecclesias, copiam semper haberent Episcoporum, quos vel passim novis Ecclesiis præficerent, aut quorum opera novos ordinarent. Hanc eandem rationem tanquam fortissimam notant etiam Salmanticenses d. tract. 8. cap. 4. num. 4. Et equidem, quod S. Paulus ordinaverit solus S. Timotheum Episcopum Ephe-

sinum, legimus in Breviario Romano die 24. Januarii ibi: Cum igitur ambo Ephesum venissent: ibi ordinatus est Episcopus ab Apostolo. Et de S. Polycarpo ait S. Hieronymus de Scriptor. Eccles. ita: Polycarpus, Joannis Apostoli discipulus, & ab eo Smyrne Episcopus ordinatus, ut in eodem Breviario die 26. Januarii. VI. Exemplo Evagrii Episcopi Antiocheni ab uno tantum Episcopo consecrati, cujus tamen Ordinationem Innocentius Papa I. electus Anno 402. validam pronuntiavit, ut narrat idem Cabasutius ubi supra d. num. 4. his verbis: Innocentius Papa Epist. 22. ad Bonifacium dissensionem composuit Ecclesie Antiochene, quam duo primùm regebant Episcopi, mandavitque illos, qui fuerant ab Evagrino ordinati, cum suis recipi in ordinem gradibus, & honoribus. Et tamen certò constabat, Evagrium contra Ecclesie normam fuisse à solo Paulino Episcopo consecratum Episcopum, ut fidem facit Theodoricus lib. 5. Hist. Eccles. cap. 23. Hanc eandem narrationem licet conspiciere in Annalibus Eminent. Card. Baronii ad Annum. 403. à num. 33. & seqq. VII. Ex facto Siderii Episcopi Palebiscæ; qui, ut narrat Synæsius Epist. 67. ad Theophilum Alexandrinum, & ut refert Cabasutius ad d. Conc. Nicen. can. 4. num. 2. & 4. consecratus fuerat Episcopus à solo Episcopo Cyrenensi Philone; id tamen non obstitit, quominus magnus Athanasius absque nova consecratione cum eo dispensaverit, & ad regimen admovent Ecclesie. VIII. Ex consecratione Pelagii Papæ primi, qui, ut scribit Anastasius Bibliothecarius in ejus vita, cum esset electus Summus Pontifex Anno 555. & nondum character Episcopali insignitus foret, deficientibus Episcopis, ordinatus, & consecratus fuit Episcopus à Joanne Episcopo Perusino, & Bonoso Episcopo Ferentino, ac Presbytero quodam Andrea de Ostiis, ut ex Card. Baronio Anno 556. transcribit Emin. Cardin. de Laurea d. disp. 8. de Sacram. Ord. num. 71. nec non Jordanus d. libr. 5. tit. 1. x. num. 18. Quare ex his fundamentis, ac exemplis hanc opinionem amplexi sunt Valentia tom. 4. disp. 9. quest. 3. punct. 2. Layman lib. 8. tract. 9. cap. 5. num. 1. Ugolinus de Pot. Episc. cap. 2. num. 5. & alii, quos citat Diana Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resolut. 27. & resolut. 29. ubi & ipse hunc adheret Sententiæ, & eam aliis rationibus confirmat: quam pariter tuentur Salmanticenses de Sacram. Ord. tract. 8. cap. 4. num. 8. ubi plurimos alios DD. ita sentientes cumulant, & inter alias rationes, has etiam considerant, quod in Pontificali Romano unus ex tribus Episcopis consecrantibus vocatur Consecrator, reliqui duo Assistentes, ad denotandum, quod ille sufficit ad validitatem consecrationis; alii duo exiguntur ex solemnitate; alias omnes dicerentur Consecratores. Item quia in aliis Sacramentis unus tantum Minister requiritur. Ergo unus sufficit etiam in ordinando, ac consecrando Episcopo. Nec subsistere dicunt argumenta, seu fundamenta Primæ contrariæ opinionis: Respondent enim

Ad Primum quod illa ordinatio S. Jacobi Minoris in Episcopum Hierosolymitanum facta à SS. Apostolis Petro, Jacobo Majore, ac Joanne fuit simplex deputatio, seu intronizatio, ut ait Glossa in cap. Porro diff. 66. non autem ordinatio,

seu

seu consecratio in Episcopum; siquidem omnes Apostoli consecrati fuerant Episcopi à Christo Domino, ut probavimus supra *Decis. 35. num. 10. § à num. 26. § seqq.* cumque Sanctus Jacobus Minor, seu Alphei esset Apostolus, erat quoque Episcopus consecratus, & sic iterum non poterat consecrari; ut bene advertit Tirinus in *Prooemio ad Epist. Canonicam ejusdem S. Jacobi*; ac Vaira in suo erudito Libro *De Oecumenica Papæ Potestate cap. 10. §. 1. in fine.* Idem SS. Anacletus, & Anicetus sunt intelligendi de ordinatione, idest de deputatione, & assignatione Cathedræ Urbis Jerosolymæ, quæ facta fuit eidem Sancto Jacobo, qui prius erat Episcopus titularis, sine particulari Ecclesia, vel Cathedra. Igitur tres Apostoli Petrus, Jacobus, ac Joannes eum intronizaverunt, ut Jurisdictionem reciperet, ac illam Ecclesiam regeret; & sic dederunt formam ex præcepto Christi eligendi, consecrandi, ac deputandi Episcopum saltem per tres alios Episcopos quò ad solemnitatem, non quò ad necessitatem Sacramenti, seu consecrationis Episcopalis, quæ validè fieri potest etiam ab uno tantum Episcopo, ut ex Canone Apostolorum, & ex Apostolicis Constitutionibus supra relatis; quod communiter docent DD. & novissimè Salmanticensis *tract. 8. cap. 4. num. 9.* Caballutius *d. Secul. IV. ad Concil. Nicen. can. 4. num. 2. § 3.* Gonzalez *ad Comm. d. cap. Nec Episcopi, num. 5. de Tempor. Ord. Eminent. Card. de Lauræa d. disp. 8. de Sacram. Ord. à num. 82. § seqq.* ac etiam Morinus *d. part. 3. Exercit. 4. cap. 2. num. 14.* Ex his remanet explosa doctrina Fagnani in *cap. Requisivit, num. 86. de Ordin. ab Episc. § in cap. 1. de offic. Ordin. docentis*, solum Petrum fuisse ordinatum Episcopum à Christo, ceteros verò Apostolos ab ipso Petro fuisse consecratos, & ad ordinem Episcopalem promotos; quia veritas est, quòd omnes Apostoli fuerunt à Christo Domino consecrati Episcopi.

Ad Secundum fundamentum verborum Sancti Damasi respondent, quòd S. Pontifex invehit contra Chorepiscopos, qui erant simplices Sacerdotes, & intendit demonstrare illos non potuisse exercere munia Episcopalia ob tria motiva, ut bene differit Morinus *d. cap. 2. num. 6.* videlicet, quia non erant successores Apostolorum, sed discipulorum 70. quia instituti erant in pagis, ac villis, non autem in Civitatibus; & quia erant ordinati ab uno solo Episcopo, ac per consequens erant simplices Presbyteri, non autem Episcopi, nam Episcopi ex praxi antiqua ac universali Ecclesiæ ordinantur à tribus Episcopis. Igitur Sanctus Damasus noluit dicere, esse invalidam ordinationem Episcopi, si fieret ab uno tantum Episcopo; quia de hac questione non scribebar, ut notant DD. supra citati, & alii, quos colligit Diana *Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resol. 27.* sed innuere volebat Sanctus Pontifex, quòd Chorepiscopi, præter alias causas reputari non poterant Episcopi, nam non erant à tribus Episcopis consecrati.

Ad Tertium respondent, quòd Concilium Regiense dicens irritam ordinationem Episcopi factam ab uno, vel duobus Episcopis tantum, intelligit eam irritam quo ad executionem, non autem quo ad validitatem Sacramenti. Id manifestè deprehenditur ex causa, ob quam factum

fuit prædictum Decretum in eo Concilio; siqui-

dem agitata fuit causa Armentarii Episcopi Ebroduni (Ebrodunum est Urbs Delphinatus juxta Druentiam fluvium, vulgò *Ambrun*) qui quidem Armentarius susceperat Episcopalem consecrationem à duobus tantum Episcopis, & absque consensu Metropolitanis; & idè declarata fuit ejus ordinatio irrita, sed quò ad exercitium Episcopalis ordinis, cum suspensione à functionibus Episcopalibus; non autem quò ad characterem, & essentiam ordinationis: nam, ut notat Caballutius *d. Secul. 4. ad Concil. Nicen. can. 4. num. 4. in fin. Synodus Regiensis cum præfato Armentario dispensavit, ut baptizatos, seu Neophytos confirmaret; § Clericis ab eo ordinatis permisit, dummodò alioquin idonei, § inculpate vitæ judicentur, in ordinum suorum ministerio retineri.* Hoc idem observat, ac scribit Emin. Card. de Lauræa *d. disp. 8. de Sacram. Ord. num. 70.*

Ad Quartum tandem argumentum, & ad Epistolas Joannis Tertii, ac Leonis Tertii Summorum Pontificum, in quibus declarant invalidas quascunque functiones Episcopales factas à Chorepiscopis, & dicunt eos non fuisse Episcopos tanquam ab uno solo ordinatos, respondetur, has declarationes esse intelligendas de Chorepiscopis, qui erant simplices Presbyteri, ut supra dictum est, & sibi arrogabant munia quæque Episcopalia, etiam collationem ordinum majorum; secus autem de Chorepiscopis, qui validè fuerant ad Ordinem Episcopalem promoti, ac consecrati. Legatur *Decisio nostra XIV. à num. 25. usque in fin. in hoc tractatu de Sacramento Ordinis*, ubi ostendimus, duas species fuisse Chorepiscoporum; & alios extitisse veros Episcopos, alios autem simplices Presbyteros; & quia hi usurpabant sibi functiones Episcopales ex arrogantia, idcirco easdem irritas, nullas, & invalidas dixerunt tum Summi Pontifices, tum Concilia plurima; sed nunquam affirmare voluerunt, invalidas, & nullas esse consecrationes Episcoporum, qui ab uno, vel à duobus Episcopis tantum erant consecrati, nisi habita relatione ad executionem; illi enim erant suspensi à functionibus Episcopalibus ipso jure tanquam consecrati contra tenorem Sacrorum Canonum, ut bene advertit Emin. Card. de Lauræa *d. disp. 8. num. 81. § num. 87.* nec non Emanuel Gonzalez in *cit. cap. Nec Episcopus 6. de Tempor. Ordin. n. 7.* Hæc de secunda opinione, quæ communior, verior, ac magis recepta est apud Doctores.

Tertia tamen non deest opinio, quæ concordat cum secunda, sed addit, consecrationem Episcopi factam ab uno tantum, vel à duobus tantum Consecratoribus esse validam, si interveniat dispensatio Summi Pontificis, ea ratione quia cum hac circumstantia, & permissione Christus Dominus instituit Ministerium consecrationis Episcopalis ternarium numerum Episcoporum; relinquens potestatem Vicario suo dispensandi circa hunc numerum pro temporum, ac locorum conditione; adinstar Sacramenti Confirmationis, in quo Minister ordinarius est Episcopus, sed relicta est facultas Summo Pontifici in casu necessitatis deputandi etiam simplicem Presbyterum in ministerium ejusdem Sacramenti, ut latè probavimus in nostris Decisionibus *De Sacramento Confirmationis Decis. 57. num. 4.* Hinc Diana *Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resol. 30. §. 2.* ita scribit: *Dicendum est igitur, quòd Christus*

Christus Dominus ita instituit hoc Sacramentum (Ordinationis Episcopalis) ut voluerit esse de substantia, & necessitate illius fieri à tribus Episcopis quando ita fieri possit: quando autem non, ut fieret à duobus, vel ab uno solo Episcopo ex commissione, aut determinatione Ecclesie, vel Summi Pontificis. Hoc idem astruit Cabasutius d. *Sæculo IV. ad Concil. Nicen. can. 4. num. 3.* his verbis: *Illustris est Questio, sitne de necessitate Sacramenti, an vero de sola Præcepti necessitate, ut tres hic interveniant Episcopi? Tres ventilantur in hac re Theologorum Sententia. Opinantur alii esse id quidem de Sacramenti necessitate, non quidem absolute, sed hac restrictione, si non fuerit ab Ecclesie suprema potestate dispensatum, ut secus fiat. Quo etiam modo plerique, docent, esse de Sacramenti Confirmationis necessitate, ut ab Episcopo administraretur: si tamen accesserit vel Romani Papæ, vel Concilii Generalis dispensatio, posse simplicem Sacerdotem illius esse ministrum. Concordant in hac opinione referenda Salmanticenses in cit. tract. 8. cap. 4. n. 4. nec non Eminent. Card. de Lauræa d. disp. 8. de Sacram. Ord. num. 72. & num. 87. & ad hanc opinionem probandam allegantur infra scriptæ Pontificiæ dispensationes.*

Prima est illa Innocentii Papæ I. qui dispensavit cum Evagrio Episcopo Antiocheno, promotum ad illam sedem, idest consecrato ab uno tantum Episcopo, ut notatum est supra num. 13.

Secunda est illa Sancti Gregorii Papæ, qui dispensativè concessit Sancto Augustino Anglorum Apostolo, ut posset solus consecrare Episcopos in Anglia, donec in ipsa plures essent Episcopi constituti, quos non esset difficile vocare ad interessendum consecrationi aliorum. Ab initio enim illius nobilissimæ Anglicanæ Nationis non erat facile vocare ex Gallia Episcopos, qui mare transmeantes intervenirent tres, vel amplius ad Episcopos ordinandos. Ita testantur DD. quos citat, & sequitur Diana Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resol. 29. & resol. 30. in qua tamen §. 1. refert, Palaum tom. 4. tract. 27. punct. 14. num. 13. ac etiam Coninchum disp. 20. dub. 9. num. 92. negantes dictam Sancti Gregorii dispensationem, imò afferentes, contrariam fuisse responsum à Sancto Pontifice, dum eum de hac re Sanctus Augustinus prædictus interrogaret; & equidem verba Sancti Gregorii Magni in *Registr. Epist. lib. 12. ad undecim Interrogationes Augustini Cantuariensis Archiepiscopi cap. 8.* hæc in meo Codice sunt. *Et equidem etiam in Anglorum Ecclesia, in qua adhuc solus tu Episcopus inveniris, ordinare Episcopum non aliter nisi cum Episcopis potes. At Codex Emin. Card. de Lauræa, ut ipse refert d. disp. 8. num. 87. habet hæc verba: Ordinare Episcopum non aliter, nisi sine Episcopis potes. Et ideo hic Eminentissimus Auctor tenet Sanctum Gregorium tunc dispensasse; quia ex subsequentibus verbis innuit ipse Summus Pontifex, quod si ex Gallia Episcopi advenirent, vel si in Anglia non multum distantes fuerint constituti; eo tempore, ac deinceps tres erant Episcopi adhibendi in alio Episcopo consecrando. Ipsi quoque Salmanticenses stant pro supradicta Gregoriana dispensatione; ajunt enim d. tract. 8. cap. 4. num. 4. Et hoc factum esse à Gregorio cum Augustino Episcopo Cantuariensi testantur communiter Doctores, quem misit in Angliam*

predicare, & ei commisit potestatem Episcopos ordinandi, vel à se solum, si non adesset alius; vel à se, & ab alio, si forte interfuisset propter penuriam illorum in illo Regno.

Tertia dispensatio est S. Pii Quinti, de qua mentionem facit Illustrissimus Fagnanus in cap. Nec Episcopi De Temp. Ordinat. num. 9. ubi hæc habet: *In libris publicis Sacre Congregationis Concilii hæc reperi adnotata manu bon. men. Cardinalis Alciati illius Præfetti ad sess. 7. cap. 9. Consecratio Episcopi necessario facienda est à tribus Episcopis. cap. Porro. 66. dist. & est de substantia, aded ut à paucioribus facta consecratio non teneat. DD. in cap. Nec Episcopi. De Temp. Ord. Posset tamen Papa immutare hanc formam tanquam traditam ab Apostolis. Archid. d. cap. Porro, & Gemin. quia non est forma Juris Divini. Præposit. & Cardin. d. cap. Porro. Expressus in cap. Archiepiscopus 66. dist. Item Papa solus ordinando videtur dispensare sub tali forma. Card. & Præposit. d. cap. Porro. Sed si in Provincia non adsunt tot Episcopi, accersendi sunt ex vicina Provincia, cap. Si forte 65. dist. Quod arguit in casu necessitatis non esse adhibendos Abbates, sed tantum Episcopos ex vicinia. Idque sentit Abbas in cap. Nec Episcopi. De Temp. Ord. Consuevit tamen in Curia dispensari, & major pars Theologorum, qui consulti fuerunt, sic responderunt faciendum. Et ita Pius Quintus dispensavit. Hæc ibi. Deindè subdit ibidem & hæc verba: *Hodie in Litteris pro consecratione Episcoporum in Indiis apponitur clausula infra scripta; videlicet: Tibi Presbytero N. ut à quocunque malueris Catholico Antistite, gratiam, & communionem Sedis Apostolicæ habente, accitis, & in hoc illi assistentibus duobus, vel tribus Dignitatibus, munus consecrationis recipere valeas &c. Omnia verba hæc volui transcribere, quia compendiosè continent doctrinam antiquorum Canonistarum circa numerum Episcoporum in consecratione novi Episcopi.**

Quarta dispensatio est Gregorii Papæ XIII. de qua sic testatur Diana Coordinatus d. tom. 4. tract. 8. resol. 31. §. 1. Item Gregorius XIII. eamdem facultatem concessit Patriarchæ Æthiopie, qui erat à Societate JESU, teste Henriquez lib. 19. de 24 Ordine cap. 24. ubi testatur, idem factum fuisse sæpe in India, & Japonia. Hoc idem referunt Machadus, Leander, Martinon, & alii apud eundem Dianam, quibus ego addo Cabasutium ad d. Concil. Nicen. can. 4. num. 5. & Emin. Card. de Lauræa in cit. disp. 8. de Sacram. Ord. num. 74.

Quinta est illa, quæ concessa fuit Anno 1601. Episcopo Usselen. in Sardinia, de qua ita refert Barbosa in Summa Apostol. Decif. Verbo Consecratio n. 2. Consecratio Episcopi, qui possit fieri à duobus Episcopis, & ab alio in dignitate Ecclesiastica constituto concessum fuit Electo Usselen. in Sardinia propter paucitatem Prelatorum in dicta insula. Sacra Congr. Rit. in Usselen. 2. Octobr. 1601.

Sexta est, quæ emanavit Anno 1657. sub Alexandro Papa VII. & legitur apud Emin. Card. de Lauræa d. disp. 8. num. 77. expressa his verbis: Cum Episcopus Civitatis, quæ dicitur Assumpta 26

Provin-

Provincia Paraquariensis, deputatus, seu electus Episcopus petiisset à Sede Apostolica dispensationem, ut ab uno Episcopo cum duobus Assistentibus de Capitulo Canonicis (sicut alias à S. Sede concedi solitum fuit pro iis partibus) consecrari, seu ordinari posset; & post longum temporis spatium, in quo quidem Papa id concesserat, & Littere fuerant expeditæ, sed ad præfati Episcopi notitiam certam non devenerat, id fuisse concessum; tamen ipse præsumens de concessione, absque Litteris Apostolicis de eadem facultate, se ab Episcopo Tucmanensi ordinari curavit, Assistentibus duobus Capituli Canonicis. Quo peracto possessionem etiam Episcopatus cepit. Postea vero timens de invaliditate possessionis, & consecrationis, recurrens ad S. Congregationem Concilii, imò verius ad Sanctam Sedem, dubium exposuit, & quatenus opus esset, validitatem petiit.

Ideo Sacra Congregatio die prima Septembris 1657. respondit, Possessionem non fuisse legitimam. Die vero 15. Decembris 1657. ad secundum de Consecratione dubium, sic respondit: Supradictam Consecrationem Episcopi Paraquariensis quantum spectat ad Sacramentum, & impressionem characteris fuisse validam. Quantum vero spectat ad licitam executionem ordinis fuisse irritam, & inanem; & Episcopum ita consecratum, & respectu consecrationem indigere absolute, & dispensatione, quas illis esse concedendas eadem Sacra Congregatio censuit, si Sanctissimo Domino Nostro placuerit. Qui die 6. Februarii 1658. audita relatione cum rationibus, paterna benignitate jussit, absolutionem, & dispensationem prædictis Episcopis concedi per Litteras Apostolicas in forma Brevis. Subdit deinde Emin. Card. de Lauræa, quod non valet dicere, quod illius Episcopi Paraquariensis Consecratio fuerit valida, eo quod jam erat facta dispensatio, licet ad ejus certam notitiam non pervenisset. Nam responderetur, si dispensatio non nota fecisset validam ordinationem, & Consecrationem, fecisset etiam licitam executionem, quæ etiam in dispensatione fundabatur. Ergo cum hæc non fuerit licita ex defectu dispensationis ignota, hæc non potuit influere invaliditatem.

Septima dispensatio illa est, quam suggerunt Salmanticenses sequutam Anno 1663. in Regno Malabarico Indiarum Orientalium, & eam narrant in d. tract. 8. de Sacram. Ord. cap. 4. n. 4. his verbis: Novissime dispensatum fuit sub Alexandro VII. 1663. 31. Januarii. Siquidem Illustrissimus D. Josephus à S. Maria ex Ordine nostro Carmelitarum Discalceatorum Episcopus quondam Hierapolitanus, & modo Calabria delegatus in Regna Malabarica Indiarum Orientalium, ut maximam Cleri, & Christianitatis Serrane partem ad Ecclesie Catholica unionem, reduceret; tandem laboribus emensis innumeris, Auctoritate Apostolica, deposito & excommunicato intra schismatico Episcopo, se solo; Assistentibus dumtaxat duobus Presbyteris Lusitanis, sed tam Christianorum, quam Schismaticorum, & Gen-

Doct. Clericali Tom. II. Lib. V.

tilium multitudine infinita, in civitate Caturra, consecravit in Episcopum de Megara Parochum quemdam D. Alexandrum de Campo. Ita Salmanticenses. Et ex his omnibus liquet apparet, frequentari dispensationes à Sede Apostolica pro locis, in quibus rarissimi sunt Episcopi, ut horum unus tantum, cum assistentia duorum Presbyterorum in dignitate constitutorum, procedere possit ad validam, & licitam consecrationem Episcopalem, unde remanet comprobata eò magis secunda opinio, quod numerus trium Episcoporum non sit de Jure Divino, neque de necessitate Sacramenti sed de necessitate Præcepti, ac de solemnitate; & per consequens requiri Apostolicam dispensationem ad reddendam licitam consecrationem Episcopi, quæ facienda sit ab uno solo; et si alias quod ad characterem, & Sacramentum valida sit, ac subsistat.

Quod ad Tertium: disputant DD. an Papa possit committere simplici Sacerdoti, ut ordinet, & consecret Episcopum? Et quamvis Paludanus in 4. dist. 7. q. 4. artic. 3. affirmet, contrarium tamen tenet Durandus, Capreolus, & alii relati à Diana Coordinato d. tom. 4. tract. 8. resol. 25. ubi sic concludit: Dicendum itaque est, non posse Romanum Pontificem delegare Presbyteris, ut Episcopum consecrent, quia divino jure Episcopus Presbytero superior est, & Ordinis potestatem habet, quæ caret Presbyter. Ergo eam potestatem Ordinis Presbyter dare non potest, quippe qui eam non habet; sicut nec Diaconos potest etiam Summi Pontificis mandato, vel auctoritate Presbyterum consecrare. Hanc eandem responsum dant Azorius part. 2. lib. 3. cap. 30. q. 4. Palas tom. 4. tract. 27. punct. 14. n. 12. Valquez disp. 243. c. 4. n. 42. & cap. 6. in princ. Et Bernal de Sacram. disp. 49. sect. 3. n. 2.

Similiter petunt, An si Pontifex diceret alicui, Esto, Verbigratia, Episcopus Ferrariensis, talis esset verè Episcopus? Et quamvis asserere videantur nonnulli Canonistæ, quos allegat Diana Coordinatus d. tract. 8. resol. 26. ipse tamen negat, quia Ordines Sacri conferri non possunt nisi per materias, & formas à Christo institutas; & quod ad Canonistarum dicta, respondet, esse intelligenda de electione, ac deputatione circa actus Jurisdictionis, quam solo verbo Papa potest concedere; secus quod ad characterem, & Ordinem Episcopalem.

DECISIO XXXVIII.

ARGUMENTUM.

Referuntur principaliora Officia Episcoporum, sub tribus capitibus collecta; quatenus alia sunt Spiritualia, alia Pastoralia, & alia Jurisdictionalia. Ad eadem adimplenda Episcopos esse strictissime obligatos ex justitia ostenditur; & ex his, valde periculosum esse statum Episcopalem, concluditur.

SUMMARIUM.

- 1 Officia Episcopalia sunt vel Spiritualia, vel Pastoralia, vel Jurisdictionalia.
- 2 Sacramenta omnia potest Episcopus ministrare.
- 3 Sacramentalium consecratio à quo? & quomodo facienda?
- 4 Basilicas, Altaria, ac Vasa Sacra consecrare spectat ad Episcopum.

E e

5 Ab-